

Onderzoeksrapport **Rolstoelen AWBZ**
Gevolgen van artikel 15 BZA-AWBZ

Op 19 juni 2006 uitgebracht aan het hoofd van de afdeling
Geschillen van het College voor zorgverzekeringen

Uitgave

College voor zorgverzekeringen
Postbus 320
1110 AH Diemen
Fax (020) 797 85 00
E-mail info@cvz.nl
Internet www.cvz.nl

Volnummer

26058933

Afdeling

OND

Auteur

mw. drs. C.C. Parmentier/dhr. drs. P.M. de Jong

Doorkiesnummer

Tel. (020) 797 86 82 / 8613

Bestellingen

Extra exemplaren kunt u bestellen via de afdeling Onderzoek.

Inhoud:

pag.

	Samenvatting
1	1. Inleiding en opdracht
1	1.a. Inleiding
1	1.b. Opdracht
2	1.c. Onderzoeksmethode, verrichte werkzaamheden en respons
3	2. Bevindingen
3	2.a. Algemeen
3	2.b. Mogelijke verschuivingen in financiering
5	2.c. Werkelijke verschuiving in financiering
8	3. Conclusies

Bijlage(n)

1. Raming van lasten voor persoonsgebonden rolstoelen gemeente Arnhem

Samenvatting

Met ingang van 1 april 2003 zijn de aanspraken op persoonsgebonden hulpmiddelen voor bewoners van AWBZ-instellingen geregeld in artikel 15 BZA-AWBZ. De verstrekking van een persoonsgebonden rolstoel is nu gekoppeld aan de levering van de functies Verblijf en Behandeling door dezelfde zorgaanbieder. De vraag is of deze wijziging een verschuiving van financiering tussen AWBZ en Wvg betekent.

Een onderzoek in 2004 van het CVZ naar mogelijke effecten van de wijziging in art. 15 BZA-AWBZ heeft uitgewezen, dat alleen bij de gemeente Arnhem sprake was van een verschuiving van lasten voor rolstoelen van de AWBZ naar de Wvg bij de bewoners van "het Dorp".

Een nieuw onderzoek in 2006 leidt tot de conclusie dat daadwerkelijke substantiële verschuiving in financiering van rolstoelen van AWBZ naar Wvg voorkomt bij 'het Dorp' in Arnhem.

Gemeenten en zorgkantoren hebben geen andere substantiële verschuiving in financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg aangegeven.

Een nadere beschouwing van de intramurale zorgaanbieders in de AWBZ leidt eveneens tot de conclusie dat er, behalve bij 'Het Dorp' in Arnhem, nauwelijks reële verschuiving van financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg op grond van art. 15 BZA-AWBZ te verwachten is.

1. Inleiding en opdracht

1.a. Inleiding

Met ingang van 1 april 2003 is de aanspraak op zorg in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) functiegericht omschreven. Voorheen was de aanspraak op een rolstoel voor individueel gebruik geregeld in artikel 3 Besluit zorgaanpak AWBZ (BZA) en gekoppeld aan de soort instelling waar een verzekerde verbleef. Een verzekerde heeft nu, volgens artikel 15 BZA-AWBZ, recht op de aanvullende aanspraken, als er sprake is van de combinatie behandeling met verblijf in dezelfde instelling. Bewoners van een AWBZ-instelling die geen recht hebben op een rolstoel ten laste van de AWBZ, hebben op grond van de Regeling sociaal vervoer AWBZ instellingen recht op een rolstoel ten laste van de Wvg.

1.b. Opdracht

Financierings- verschuiving

Doel van het onderzoek

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) wil weten of sprake is van verschuiving in financiering van rolstoelen tussen de AWBZ en de Wvg door de wijziging in de AWBZ per 1 april 2003, dus het mogelijke effect van de wijziging van art 3 BZA (oud) in art. 15 BZA-AWBZ.

Bij een onderzoek naar dit effect eind 2004 uitgevoerd door de afdeling Accountancy & Onderzoek (thans afdeling Onderzoek) van het College voor zorgverzekeringen (CVZ) is alleen bij de gemeente Arnhem een verschuiving van kosten van de AWBZ naar de Wvg waargenomen. Deze verschuiving komt door het verstrekken van rolstoelen aan bewoners van 'Het Dorp'. Een deel van de bewoners van het Dorp krijgt bij (her)indicatie wel een indicatie voor verblijf in het Dorp maar niet voor behandeling.

Onderzoeksvragen *Opdracht*

De afdeling Onderzoek van het CVZ is gevraagd om een herhaling van het onderzoek van eind 2004. De onderzoeksvragen zijn:

- 1 Doet zich door het invoeren van functiegerichte aanspraken bij het verstrekken van rolstoelen aan cliënten een verschuiving van kosten voor van AWBZ naar Wvg?
 - Zo ja, bij welke gemeenten en instellingen speelt dit probleem?
 - Om welke aantallen en bedragen gaat het bij eventuele verschuivingen (totaal, cliënt, instelling) over 2004 en 2005?
 - Neemt u een tegengestelde beweging waar; een verschuiving van kosten van de Wvg naar de AWBZ en zo ja, waarom?

- 2 Hoe loopt de verstrekking van persoonsgebonden rolstoelen bij de AWBZ-instellingen? Wordt iedere aanvraag individueel beoordeeld door de zorgkantoren en de gemeenten?

1.c. Onderzoeksmethode, verrichte werkzaamheden en respons

Aanpak onderzoek Met het ministerie van VWS is overlegd over de vraagstelling bij de verzameling van gegevens. Met de afdelingen Pakket en Geschillen van het CVZ is nagegaan in welke situaties eventuele verschuivingen van kosten in theorie kunnen voorkomen.

De onderzoekers hebben alle zorgkantoren gevraagd of eventuele verschuivingen in de financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg bekend zijn. Deze vraag is ook gesteld aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en aan elf gemeenten (zowel grote als kleine gemeenten) verspreid over het hele land. Daarnaast is de gemeente Arnhem gevraagd om de huidige stand van zaken wat betreft de verstrekking van rolstoelen aan bewoners van "het Dorp". Eén zorgaanbieder is benaderd om de informatie verstrekt door een gemeente aan te vullen. De zorgkantoren en de gemeenten die benaderd zijn werkten allen mee aan het onderzoek.

2. Bevindingen

2.a. Algemeen

Artikel 15 BZA-AWBZ

Met ingang van 1 april 2003 is de aanspraak op een rolstoel voor individueel gebruik niet meer gekoppeld aan de soort instelling waar de verzekerde verblijft. Een verzekerde heeft nu, volgens artikel 15 BZA-AWBZ, recht op de aanvullende aanspraken die voorheen in artikel 3 BZA (oud) stonden, als sprake is van de combinatie behandeling en verblijf, geleverd door dezelfde instelling. Bewoners van een AWBZ-instelling die geen recht hebben op een rolstoel ten laste van de AWBZ, hebben op grond van de Regeling sociaal vervoer AWBZ instellingen recht op een rolstoel ten laste van de Wvg.

Het ministerie van VWS heeft aangegeven dat het onderzoek zich richt op de effecten van de wijziging van het BZA. Eventuele effecten van extramuralisering blijven buiten beschouwing.

2.b. Mogelijke verschuivingen in financiering

Zorgaanbieders

Voor verschillende zorgaanbieders is de mogelijkheid voor verschuiving van kosten voor persoonsgebonden rolstoelen in tabel 1 schematisch weergegeven.

Tabel 1: Financiering individuele rolstoelen intramurale AWBZ-instellingen

Soort Instelling	Financiering rolstoelen voor 1-4-2003	Indicatie van bewoners als regel *)	Verwachte verschuiving
Verpleeghuis	AWBZ	V&B	Nee
Verzorgingshuis/ zorgcentrum	Wvg	V, geen B	Nee
Het Dorp	AWBZ	25 à 40% V&B 60 à 75% V **)	75 à 60% **)
Instelling voor lichamelijk gehandicapten	AWBZ	Intramuraal V&B	Nee
Instelling voor verstandelijk gehandicapten	AWBZ	Intramuraal V&B	Nee

*) V = verblijf, B = behandeling

**) Prognose gemeente Arnhem

Toelichting op tabel 1:

- **Verpleeghuizen** nemen vooral zwaar hulpbehoevende cliënten op die in de regel een indicatie voor verblijf en behandeling hebben.
- Voormalige **verzorgingshuizen** (zorgcentra) nemen vooral

bewoners met een lichtere zorgvraag op waarbij behandeling in de regel niet is geïndiceerd. De indicatie kan tijdens het verblijf gewijzigd worden in verblijf en behandeling, door achteruitgang van de bewoner. Is een voormalig verzorgingshuis toegerust voor het verblijf van zwaar hulpbehoevende cliënten, dan kan toelating voor behandeling aangevraagd worden. Soms wordt behandeling bij een andere zorgaanbieder ingekocht (naburig verpleeghuis). Bewoners van verzorgingshuizen vragen zo nodig een individuele rolstoel aan bij de gemeente ten laste van de Wvg.

- **'Het Dorp'** in Arnhem is een AWBZ-instelling waar alle bewoners rolstoelgebonden zijn. Verstrekking van individuele rolstoelen tot 1 april 2003 was op grond van de AWBZ. Vanaf 1 april 2003 is de indicatie voor verblijf en behandeling vereist. De bewoners zijn op 1 april 2003 voorlopig geïndiceerd voor verblijf en behandeling. 'Het Dorp' heeft plaats voor 320 bewoners. Op dit moment wachten 244 bewoners op herindicering. Van de overige bewoners zijn er 25 geïndiceerd voor verblijf en behandeling en 32 voor verblijf en niet voor behandeling. De gemeente Arnhem gaat bij de prognose uit van twee scenario's waarin respectievelijk 60 en 75% van de bewoners na herindicering geen indicatie voor behandeling krijgt.
- Voor 1 april 2003 werden drie instellingen voor **lichamelijk gehandicapten** op grond van de AWBZ gefinancierd:
 - Amstelrade in Amstelveen en Amsterdam.;
 - Zeehospitium te Katwijk;
 - Nieuw Unicum in Zandvoort.Bij deze instellingen zijn persoonsgebonden rolstoelen tot 1 april 2003 op grond van de AWBZ verstrekt. Bij verblijf intramuraal zal in deze instellingen sprake zijn van een zwaardere vorm van handicap en is vanaf 1 april 2003 in de regel sprake van indicatie voor verblijf en behandeling. Heeft een bewoner met deze indicatie een individuele rolstoel nodig dan is de verstrekking op grond van de AWBZ. Bij verblijf in één van de extramurale woonvormen behorend bij dezelfde instelling, zal meestal sprake zijn van indicatie voor verblijf zonder behandeling en is de bewoner voor een rolstoel en andere voorzieningen aangewezen op de Wvg (extramuraliseringseffect).
- Instellingen voor **verstandelijk gehandicapten** zijn verspreid over het hele land. Voor 1 april 2003 bestond hier bij noodzaak voor een individuele rolstoel recht op verstrekking op grond van de AWBZ. Vanaf 1 april 2003 geldt voor een individuele rolstoel de voorwaarde van verblijf en behandeling. Door het ontstaan van extramurale woonvormen is de norm voor opnames in de instelling verscherpt. Hierdoor zal in de regel bij opname

intramuraal sprake zijn van verblijf en behandeling. Verstandelijk gehandicapten gebruiken bovendien veel minder vaak een rolstoel. Is er wel sprake van een rolstoel dan gaat het vaak om meervoudig gehandicapten en ligt indicatie voor verblijf en behandeling voor de hand. Omdat het in de regel dus gaat om verblijf en behandeling is de financiering van de rolstoel uit de AWBZ. Bij instellingen voor verstandelijk gehandicapten is dus voor nieuwe opnames geen substantiële financieringsverschuiving te verwachten.

Herindicatie

Overgangsprikelen:

Bewoners die op 1 april 2003 in AWBZ-instellingen verbleven, behielden op grond van overgangsrecht dezelfde aanspraken als daarvoor. Nog niet alle bewoners zijn geherindiceerd. Het is mogelijk dat een aantal bewoners bij herindicatie alleen voor verblijf en niet voor behandeling in aanmerking komen. De kans hierop is groter bij verstandelijk gehandicapten dan bij lichamelijk gehandicapten. Verstandelijk gehandicapten gebruiken overigens veel minder vaak een rolstoel dus de kans op verschuiving van financiering tussen AWBZ en Wvg is hier gering.

Door één zorgkantoor is benadrukt dat het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) nog met voorlopige indicatierichtlijnen werkt. Op dit moment zijn beleidsregels voor de indicatiestelling voor de AWBZ-functies voorgesteld en aan de Kamer gezonden. De staatsecretaris wil eerst advies van het CVZ voordat deze protocollen worden vastgesteld.

Conclusie:

Een nadere beschouwing van de intramurale zorgaanbieders in de AWBZ leidt tot de conclusie dat er, behalve bij 'Het Dorp' in Arnhem, nauwelijks reële verschuiving van financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg op grond van art. 15 BZA-AWBZ te verwachten is.

2.c. Werkelijke verschuiving in financiering

Inventarisatie financierings- verschuiving

In het onderzoek van 2004 is een aantal verpleeghuizen gevraagd naar het opnamebeleid. De benaderde verpleeghuizen gaven aan dat zij zich blijven richten op verzekerden die naast de indicatie verblijf tevens indicatie voor behandeling hebben. Aan tien verzorgingshuizen is gevraagd naar voornemens om ook de functie behandeling aan te bieden. Dit kan namelijk een verandering van populatie tot gevolg hebben en daarmee invloed hebben op de wijze van financiering van persoonsgebonden rolstoelen. In de praktijk kwamen in de verzorgingshuizen mensen met indicatie voor verblijf en niet voor behandeling te wonen. De conclusie van het onderzoek in 2004 luidde, dat een echte verschuiving van financiering van rolstoelen alleen aan de orde was bij 'Het Dorp' in Arnhem.

In dit onderzoek is geïnventariseerd of concrete verschuivingen in de praktijk zijn voorgekomen. Hiervoor zijn alle zorgkantoren, de VNG en twaalf gemeenten benaderd. De zorgkantoren en de gemeenten zijn gevraagd of verschuivingen in de financiering van rolstoelen van AWBZ naar Wvg of andersom bekend zijn, of zijn gebleken uit gesprekken met zorgaanbieders. Incidentele verschuivingen zijn buiten beschouwing gelaten. Antwoorden als 'niet bekend' zijn geïnterpreteerd als nee.

De zorgkantoren

De problematiek van 'Het Dorp' is bij zorgkantoor Arnhem bekend. Bij de overige zorgkantoren is het antwoord op de vraag naar verschuiving in financiering van rolstoelen van AWBZ en Wvg door artikel 15 BZA-AWBZ negatief: het komt niet voor of het is ons niet bekend omdat er niet op wordt geregistreerd. De zorgkantoren konden ook geen instelling noemen waar dit zich voordoet.

De vraag of door de veranderde voorwaarden voor verstrekking in art. 15 BZA-AWBZ een verschuiving van lasten is opgetreden van Wvg naar AWBZ, is ook negatief beantwoord.

VNG

De VNG is op de hoogte van de verschuiving in financiering bij de gemeente Arnhem. Er zijn bij de VNG geen meldingen over financieringsverschuivingen van andere gemeenten bekend.

De gemeenten

Bij de gemeente Arnhem is informatie gevraagd over de financieringsverschuiving van AWBZ naar Wvg door artikel 15 BZA-AWBZ. Deze gemeente heeft de financieringsverschuiving door artikel 15 BZA-AWBZ in verband met de bewoners van 'Het Dorp' gekwantificeerd, zie bijlage 1.

Daarnaast zijn elf gemeenten, verspreid over Nederland, groot en klein, benaderd met de vraag naar verschuiving in financiering door artikel 15 BZA-AWBZ en bij welke zorgaanbieder dit voorkomt. Incidentele verstrekkingen van een rolstoel blijven buiten beschouwing in het onderzoek. Tien gemeenten antwoorden op deze vraag, dit komt niet voor of het is niet bekend. Eén gemeente geeft een verschuiving van AWBZ naar Wvg van tien rolstoelen aan. Navraag bij de betreffende zorgaanbieder leidt tot de beoordeling dat het hier gaat om bewoners met de indicatie voor behandeling en verblijf, waarbij de behandeling wordt ingekocht bij een andere zorgaanbieder. De zorgaanbieder waar de bewoners verblijven is zelf niet toegelaten voor behandeling. Door de voorwaarde in artikel 15 BZA-AWBZ dat verblijf en behandeling door dezelfde zorgaanbieder geleverd moeten worden is ook bij deze tien rolstoelen geen sprake van verschuiving in financiering. Deze bewoners ontvingen voor april 2003 ook

een rolstoel van de gemeente.

Uitvoering van de verstrekking

De gemeenten en de zorgkantoren zijn gevraagd of iedere aanvraag voor een rolstoel individueel wordt beoordeeld en geregistreerd. Het antwoord is in alle gevallen bevestigend. Bij iedere aanvraag vindt dus een beoordeling of de AWBZ dan wel de Wvg financiert, plaats.

Bij zorgkantoren wordt in toenemende mate overgegaan tot poolvorming van rolstoelen om hergebruik te stimuleren. Het Nederlands Technisch Advies College (NTAC) organiseert vaak de verstrekking in poolverband. Soms is sprake van een pool waarvan zowel zorgkantoor als gemeente gebruik maken.

Iedere AWBZ-rolstoel voor individueel gebruik wordt apart bekostigd, dus los van het budget van de zorgaanbieder. Het College Tarieven Gezondheidszorg, Zorgautoriteit i.o. (CTG-Zaio) heeft in de beleidsregels financiering uit het budget uitgesloten. De vergoeding wordt door het zorgkantoor rechtsreeks aan de leverancier betaald of via het Centraal Administratie Kantoor Bijzondere Zorgkosten (CAK) aan de AWBZ instelling.

3. Conclusies

***Substantiële
verschuiving bij
'Het Dorp'***

Daadwerkelijke substantiële verschuiving in financiering van rolstoelen van AWBZ naar Wvg komt voor bij 'Het Dorp' in Arnhem.

Afgezien van incidentele individuele situaties en afgezien van de effecten van extramuralisering hebben gemeenten en zorgkantoren geen andere substantiële verschuiving in financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg aangegeven.

Een nadere beschouwing van de intramurale zorgaanbieders in de AWBZ leidt tot de conclusie dat er, behalve bij 'Het Dorp' in Arnhem, nauwelijks reële verschuiving van financiering van rolstoelen tussen AWBZ en Wvg op grond van artikel 15 BZA - AWBZ te verwachten is.

In 'Het Dorp' moeten ruim 240 bewoners nog opnieuw geïndiceerd worden. De kans op de indicatie voor verblijf zonder behandeling voor deze bewoners schat de gemeente Arnhem in op 60 à 75 procent. Dit betekent een verschuiving in lasten voor rolstoelen van 60 à 75 procent van AWBZ naar Wvg. De gemeente Arnhem schat de structurele meerkosten voor de WVG aan rolstoelen voor bewoners van 'Het Dorp' op € 1,1 à 1,3 miljoen.

Pas na (her)indicatie van alle bewoners van 'Het Dorp' is de werkelijke omvang van de financieringsverschuiving werkelijk vast te stellen.